

Старогръцки език
НФ
2020-2021

Автори

6.
Гален

Клавдий Гален (ок. 130-200 сл. Хр.) е най-известният гръкоезичен лекар след Хипократ и най-влиятелният медицински автор през късната античност и средновековието.

Роден е в малоазийския Пергам, в семейството на математика и архитекта Никон. В ранната си младост се е интересувал от философия, но след 17-годишна възраст по съвет на баща си решил да стане лекар. Учил е при платоника Албин в Смирна и при някои известни медици – първо в същия град, а после в Коринт и Александрия. 28-годишен се завръща в Пергам, където става лекар при местната гладиаторска школа. Към 35-годишен заминава за Рим, където бързо става известен с успешните си диагнози и с публичните си лекции по анатомия.

Към 168 г. напуснал града заради избухналата там чума. Скоро след това бил поканен от съимператорите Луций Вер и Марк Аврелий в Аквилея, където имало римски военен корпус. В лагера започнала епидемия и императорите заминали за Рим; а по пътя Вер починал.

Впоследствие Гален живял дълго в Рим, и останал приближен на Марк Аврелий, който му възложил възпитанието на сина си Комод.

Надживял Аврелий, Комод и Пертинакс, и починал по времето на Септимий Север - може би в родния си град.

Сведенията за живота му са изобилни и се намират най-вече в собствените му съчинения, където той често говори за себе си: разказва ситуации от всекидневието, споменава за свои познати и представя книгите си.

Цитиран е от множество късноантични автори. Писателят Атеней (ок. 200 сл. Хр) го въвежда като персонаж в своите „Дейнософисти/Гощавка на мъдреците“ (I,2,32).

Оцелялото писмено наследство на Гален е голямо. Запазени са над 80 негови изследвания по медицински и философски въпроси, които са признати за автентични; и няколко десетки неавтентични или със спорно авторство. Наред с тях са запазени и близо 20 коментара, написани от него към Хипократовите съчинения.

Бил е преведен на арабски през IX в. и станал един от най-четените европейски автори в арабския свят („Канон на лекарската наука“ на Авицена вероятно е повлиян от Галеновите преводи). Това допринесло и за авторитета му в западна Европа. Там той бива смятан за най-добрия медик в историята; и това продължава чак до средата на XVI в., когато започват първите критики срещу възгледите му.

Най-пълното коментирано издание е в *Medicorum graecorum opera quae extant* на C.G. Kuhn, където неговите съчинения (с паралелен латински превод) са поместени в 20 тома (Лайпциг, 1821-1833).

Литература:

C.G. Kühn. *Vita Galeni* в *Claudii Galeni opera omnia*. T.I. Lipsiae, 1821 (с. 21-45).

Fr. Schoell. *Galenus* в *Geschichte der Griechischen Literatur*. B.II. Berlin, 1830 (с. 773-792).

На български:

В. Иванов. „За живота и творчеството на Клавдий Гален“. В: Гален. „За лечебната диета“. „Зограф“, 2001 (с. 5-10).

И. Станкова. „Клавдий Гален: лекарят-енциклопедист и неговото дело“. В: Гален. „Изкуството за запазване на здравето“. „Изток-Запад“, 2014 (с. 11-31).

Из

„Дейгнософисти“

Γαληνός τε ὁ Περγαμηνός, ὃς τοσαῦτ' ἐκδέδωκε συγγράμματα φιλόσοφα τε καὶ ἰατρικὰ ὡς πάντας ὑπερβαλεῖν τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνεϊάν οὐδενὸς ὧν τῶν ἀρχαίων ἀδυνατώτερος

„Гален от Пергам, който издаде толкова философски и медицински писания, че надмина всички свои предшественици, а и по отношение на стила не отстъпва на никой от древните...“

Из

„Суда“

Γαληνός, ὁ διασημότατος ἰατρὸς, Περγαμηνός, γεγονὼς ἐπὶ Μάρκου καὶ Κομόδου καὶ Περτίνακος τῶν Καισάρων ἐν Ῥώμῃ, υἱὸς Νίκωνος γεωμέτρου καὶ ἀρχιτέκτονος, πολλὰ συντεταχὼς ἰατρικὰ τε καὶ φιλόσοφα, ἔτι τε γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ· ἅτινα διὰ τὸ πᾶσιν εἶναι γνῶριμα καταλέγειν ἄκαιρον ἡγησάμην ἐν τῷ παρόντι. ἐβίω ἔτη ο'.

„Гален, знаменитият лекар. Пергамец, живял във времето на римските цезари Марк, Комод и Пертинакс, син на геометъра и архитект Никон. Съчинил много медицински и философски произведения, които, поради това, че са известни на всички, сметнах за излишно да изброявам сега. Живя 70 години.“